

Inhoud

Hoofdstuk 1 De spelling - orthografie 1 – 74

- De spelling en uitspraak van Nederlandse woorden 1
Uitzonderingen op de regels van spelling en uitspraak 2 – 4
Het Nederlandse alfabet 5
Internationale symbolen om de uitspraak van klanken weer te geven 6

I Vocalen (klinkers) 7 – 40

- A *a, e, i, o, u* 7
De verdeling van woorden in lettergrepen 8 – 12
Gesloten lettergreep 13 – 15
Open lettergreep 13, 16 – 18
Het toevoegen en wegnemen van uitgangen volgens de geldende regels voor gesloten en open lettergrepen 19
- B De *e/ee* 20 – 22
- C De *i/ie* 23 – 32
- D De *oe, eu, ui, ij, ei, au, ou* 33, 34
ij, ei, y 35 – 37
au, ou 38
- E *-aai, -ooi, -oei, -eeuw, -ieuw* 39
- F Het gebruik van het trema 40

II Consonanten (medeklinkers) 41 – 55

- A Dubbele consonant 41 – 44
- B De wisseling *f/v* en *s/z* 45 – 48
- C De *b* en de *d* aan het eind van een lettergreep 49, 50
- D De *g* en *ch* 51, 52
De combinatie *sch-* 53
- E De *c* 54
- F De *q*, de *x* en de *th* 55

III Enige bijzonderheden over de verdeling in lettergrepen 56, 57

- A Twee of meer woorden vormen samen één woord 56
- B Open lettergreep gevolgd door twee consonanten 57

IV Enige bijzonderheden in de spelling 58 – 66

- A Verbindingsletters tussen de delen van een samengesteld woord: *-s-, -e-, -en-, -er-* 58 – 61
- B Geen verdubbeling consonant 62
- C Het gebruik van accenten 63
- D Het gebruik van de apostrof 64
- E Het gebruik van het koppelteken 65
- F Het gebruik van hoofdletters 66

- V **Leestekens** 67 – 74
 De punt 67
 De komma 68
 De puntkomma 69
 De dubbele punt 70
 Het vraagteken 71
 Het uitroepteken 72
 De aanhalingstekens 73
 Het gedachtestreepje 74

Hoofdstuk 2 Het lidwoord - artikel 75 – 83

- De drie Nederlandse lidwoorden: *een, de, het* 75
 De plaats van de lidwoorden 75

- I **Functie en gebruik van de lidwoorden** 76 – 83
 A *Een* 76
 B *De en het* 77
 C Geen lidwoord 76-83

II **Naamvals vormen en lidwoorden** 83

Hoofdstuk 3 Het substantief - zelfstandig naamwoord 84 – 139

- Definitie substantief 84

I **Het substantief in relatie tot de bepaalde lidwoorden *de en het*** 85 – 94

- De*-woorden en *het*-woorden 85
 Mannelijke en vrouwelijke *de*-woorden 85, 86
 Wanneer *de*, wanneer *het* 87

- A Altijd *de* 88, 89
 B Altijd *het* 90
 C *De of het* 91 – 93
 D Het lidwoord bij samengestelde substantieven 94

II **De pluralis van substantieven** 95 – 121

- Algemene regels 95 – 97
 A Gevallen waarin een substantief geen pluralis heeft 98 – 100
 B De regelmatige vormen van de pluralis *-s* of *-en* 101 – 107
 C Onregelmatige vormen van de pluralis 108 – 121

III **Samengestelde substantieven** 122 – 124

- IV **Verkleinwoorden** 125 – 128
 De uitgangen *-je, -tje, -etje, -pje* en *-kje* 126 – 131

V **Naamvalsuitgangen** 139

Hoofdstuk 4 Het adjectief - bijvoeglijk naamwoord 140 – 204

Definitie adjectief 140

I Attributief gebruik van het adjectief 141 – 164

Definitie attributief gebruik 141

Toevoeging *-e* bij attributief gebruik 142 – 144Geen toevoeging *-e* 145 – 147

Schema attributief gebruik van het adjectief 149

Spelling adjectieven 150, 151

f/v en *s/z* wisseling 151Adjectieven die nooit een *-e* krijgen 152 – 163

Naamvalsuitgangen 164

II Predicatief gebruik van het adjectief 165 – 167

Definitie predicatief gebruik 165

III Adjectief als adverbium 168**IV Zelfstandig gebruik van het adjectief 169 – 175****V Trappen van vergelijking 176 – 204**

Gebruik van trappen van vergelijking 176

A Vormen van de comparatief en de superlatief 177 – 185Comparatief - toevoeging *-er* 177Superlatief - toevoeging *-st* 178

Onregelmatige vormen 179 – 181

Het gebruik van *meest* in plaats van de uitgang *-st* 182

Adjectieven met onregelmatige trappen van vergelijking 183

Adjectieven die geen eigen trappen van vergelijking hebben 184

B Gebruik van de comparatief en van de superlatief 186 – 204

Comparatief, attributief 186

Superlatief, attributief 187

Comparatief, predikatief: *...dan...; ...even (evenzo), net zo ... als;**hoe ... hoe, hoe ... deste, hoe langer hoe ..., steeds ..., al (maar) ...* 188 – 192

Superlatief, predikatief 193 – 195

Comparatief als adverbium 196

Superlatief als adverbium 197

Comparatief, zelfstandig gebruikt 198

Superlatief, zelfstandig gebruikt 199, 200

Het gebruik van *op z'n* 201

Geïsoleerde betekenissen

(bij voorbeeld: *verder, vroeger, hoogstens, minstens*) 202, 203

Andere woorden dan adjectieven die een superlatief kunnen hebben 204

Hoofdstuk 5 Het werkwoord - verbum 205 – 354

Definitie werkwoord 205

I Vormen van het werkwoord 206 – 291

Infinitief en stam 206

A De infinitief 207 – 222

1 Infinitief met *te* 210 – 214*Om* in combinatie met *te* + infinitief 215, 2162 Infinitief zonder *te* 217, 218Het werkwoord *hebben* met en zonder *te* 219Werkwoorden met en zonder *te*, met verschil in betekenis 2203 Het weglaten van de infinitief van *gaan* en *hebben* 221, 222

B Vormen van het presens 223 – 233

Regelmatige vormen presens 223 – 225

Regelmatige vormen met *f/v* wisseling 226Regelmatige vormen met *s/z* wisseling 227Het gebruik van *-dt* in de 3de persoon singularis 228

Onregelmatige vormen presens 229 – 232

Het weglaten van *-t* in de 2de persoon singularis 233

C Imperfectum en

participium van het perfectum van regelmatige werkwoorden 234 – 248

Imperfectum 235 – 237

Participium van het perfectum 238 – 248

D Imperfectum en participium van het perfectum van

onregelmatige werkwoorden 249 – 264

E De voltooide tijden (perfectum, plusquamperfectum,

futurum exactum en conditionalis van het perfectum) 265 – 276

1 Regels voor het gebruik van *hebben* en *zijn* 266 – 271Het gebruik van het hulpwerkwoord *hebben* in voltooide tijden 266Het gebruik van het hulpwerkwoord *zijn* in voltooide tijden 268

Het gebruik van de hulpwerkwoorden

hebben of *zijn* in voltooide tijden 269 – 271

2 Voltooide tijden gevolgd door een infinitief 272 – 276

F De imperatief (gebiedende wijs) 277 – 281

G Het participium van het presens 282 – 285

H De passieve vorm 286 – 290

Voorbeelden van de onvoltooide tijden van het passief 286

Voorbeelden van de voltooide tijden van het passief 287

I De conjunctief 291

II Scheidbare en onscheidbare werkwoorden 292 – 315

Verklaring scheidbare en onscheidbare werkwoorden 292 – 295

A De plaats van het prefix bij scheidbare werkwoorden 296 – 299

B Onscheidbare werkwoorden 300

C Scheidbaar of onscheidbaar 301 – 305

De meest voorkomende prefixen

waarbij een werkwoord altijd scheidbaar is 301

De meest voorkomende prefixen	
waarbij een werkwoord altijd onscheidbaar blijft	302
Scheidbaar of onscheidbaar hangt af van de plaats van de klemtoon	303
Werkwoorden met een verschillende betekenis	
wanneer ze scheidbaar of onscheidbaar zijn	304
D De betekenis van werkwoorden met prefixen	306 – 312
E Werkwoorden in vaste combinatie met andere woorden	313 – 315
1 Reflexieve werkwoorden	313, 314
2 Werkwoorden in vaste combinatie met een prepositie	315
III Gebruik van de werkwoordsvormen	316 – 354
A Het gebruik van de infinitief	316 – 319
B Het gebruik van het presens (o.t.t.)	320
C Het gebruik van het perfectum (v.t.t.)	
en van het imperfectum (o.v.t.)	321 – 325
Perfectum (v.t.t.)	321
Imperfectum (o.v.t.)	322
Vergelijk perfectum en imperfectum	323, 324
Het gebruik van de passieve vorm en	
van het imperfectum en het perfectum	325
D Het gebruik van het plusquamperfectum (v.v.t.)	326 – 329
E Het gebruik van het futurum (o.t.t.t.)	330 – 333
F Het gebruik van het futurum exactum (v.t.t.t.)	334
G Het gebruik van de conditionalis (o.v.t.t.)	335 – 341
H Het gebruik van de conditionalis van het perfectum (v.v.t.t.)	342 – 349
I Het gebruik van de imperatief (gebiedende wijs)	350 – 354

Hoofdstuk 6

Het personaal pronomen - persoonlijk voornaamwoord 355 – 393

Schema personale pronomina als subject en object 355

I Vormen van het personaal pronomen 356

II Betekenis en gebruik van het personaal pronomen 357 – 393

- 1 De eerste persoon singularis: *ik, mij/me* 357
 - 2 De eerste persoon pluralis: *wij/we, ons* 358
 - 3 De tweede persoon singularis: *jij/je, jou/je, u* 359, 360
 - 4 De tweede persoon pluralis: *jullie, u* 361
 - 5 De derde persoon singularis: *hij, hem; zij/ze, haar; het* 362 – 378
 - 6 De derde persoon pluralis: *zij/ze, ze/hen/hun* 379 – 390
- Je en ze* in onbepaalde betekenis, *men* 391 – 393

Hoofdstuk 7**Het reflexief pronomen - wederkerend voornaamwoord 394 – 402**

Definitie reflexief pronomen 394

Singularis en pluralis van personaal pronomen en reflexief pronomen 395

Reflexieve werkwoorden 396

Reflexief pronomen na een prepositie 397

Zich - u 398*Elkaar* 399 – 402**Hoofdstuk 8****Het possessief pronomen - bezittelijk voornaamwoord 403 – 420**

Definitie possessief pronomen 403

Schema possessief pronomen 404

I Vormen van het possessief pronomen 405 – 409*Ons/onze* 406*Jouw/je* 407*Mijn/m'n; zijn/z'n; haar/d'r* 408

Naamvallen 409

II Betekenis en gebruik van het possessief pronomen 410 – 416*Je/jouw/uw* 410 – 412*Jullie/je* 413*Zijn* 414*Haar* 415*Hun* 416**III Zelfstandig gebruik van het possessief pronomen 417 – 420****Hoofdstuk 9****Het demonstratief pronomen - aanwijzend voornaamwoord 421 – 456**

Definitie demonstratief pronomen 421, 422

I Betekenis en vorm van het demonstratief pronomen 423 – 432*Deze/dit; die/dat* 423 – 425*Gindse* 426*Zulk, dergelijk, dusdanig, zodanig, soortgelijk* 427*Zo'n/zulke* 428*Dezelfde/hetzelfde* 429*Degene/diegene* 430*Datgene (hetgeen)* 431

Naamvallen 432

II Zelfstandig gebruik van het demonstratief pronomen 433 – 456

- A Zinsdeel zonder prepositie 433 – 445
- B Zinsdeel met een prepositie 446 – 452
- C *Dit* en *dat* als voorlopig subject 453, 454
- D *Die* en *dat* om meer nadruk te geven 455

Overzicht 456

Hoofdstuk 10**Het relatief pronomen - betrekkelijk voornaamwoord 457 – 480**

Definitie relatief pronomen 457

De plaats van het relatief pronomen 459, 460

- A *Die* en *dat* 461, 462
- B *Waar* + voorzetsel 463 – 466
- C *Wie* 467 – 470
- D *Wat* 471 – 477
- E *Welke/welk* 478, 479
- F Relatief pronomen zonder antecedent 480

Hoofdstuk 11 Vraagwoorden - interrogativa 481 – 499

Definitie vraagwoorden 481

I Vragende pronomina 482 – 491

- A *Wie* 482
- B *Wat* 483 – 485
- C *Welke/welk* 486, 487
- D *Wat voor, wat voor een* 488 – 491

II Vragende adverbia 492 – 499

Wanneer 492

Waar 493

Waarheen/waarnaartoe 494

Waarvandaan/vanwaar 495

Waarom 496

Hoe 497

Hoeveel 498

Hoelang 499

Hoofdstuk 12 Het telwoord - numerale 500 – 518

Definitie hoofdtelwoorden en rangtelwoorden 500

I Hoofdtelwoorden 501 – 515

A Bepaalde hoofdtelwoorden 501

B Het uitspreken en de schrijfwijze van hele getallen 502 – 506

C Het uitspreken en de schrijfwijze van breuken en decimalen 507, 508

- D Het gebruik van de bepaalde hoofdtelwoorden 509
- E Uitgangen van hele getallen 510 – 515
 - Pluralis 510, 511
 - Verkleinwoorden 512
 - Attributief gebruik 513
 - Uitgang *-en* 514
 - Uitgang *-er* 515

II Rangtelwoorden 516 – 518

- A Vormen van rangtelwoorden 517
 - Toevoeging *-de* of *-ste* om bepaalde rangtelwoorden te vormen 517
- B Het gebruik van rangtelwoorden 518

Hoofdstuk 13 Onbepaalde woorden - indefinita 519 – 548

Definitie onbepaalde woorden 519 – 521

I Vormen van onbepaalde woorden 522 – 526

- A Woorden die niet van vorm veranderen 522
- B Woorden die soms van vorm veranderen 523 – 525
- C Woorden die altijd de uitgang *-e* krijgen 526

II Bijzonderheden over gebruik en betekenis van onbepaalde woorden 527 – 548

- A De woorden *men, het, één, geen, wat* en *een ieder* 527 – 533
- B Het aanduiden van totaliteit (*heel/hele, geheel, al, alle, alles, allemaal, iedereen, helemaal*) 534 – 542
- C De woorden *iets, niets* en *alles* in combinatie met een prepositie 543 – 545
- D Zelfstandig gebruik van de pluralis 546 – 548

Hoofdstuk 14 Het adverbium - bijwoord 549 – 560

Definitie adverbium 549 – 551

Soorten adverbia 552 – 560

Hoofdstuk 15 Het adverbium *er* 561 – 586

De vijf functies van het adverbium *er* 561

- I *Er* als voorlopig subject 562-568
- II *Er* als aanduiding van plaats 569, 570
- III *Er* gecombineerd met een prepositie 571 – 579
- IV *Er* gecombineerd met een telwoord 580, 581
- V *Er* als subject van een passieve zin 582

Enige bijzonderheden over *er* 583 – 586

Hoofdstuk 16

Verbindingswoorden - conjuncties en sommige adverbia 587 – 669

Definitie verbindingswoorden 587

I **Conjuncties** 588 – 658

A Nevenschikkende conjuncties 589 – 608

B Onderschikkende conjuncties 609 – 654

Het verschil tussen *dat* en *of* 650

Het verschil tussen *als* en *of* 651

Het verschil tussen *want* en *omdat* 652

Het verschil tussen *omdat* en *doordat* 653

Het verschil tussen *opdat* en *zodat* 654

C Conjuncties met een afwijkende zinsconstructie 655 – 657

D Conjuncties gevolgd door *te* + infinitief 658

II **Verbindende adverbia** 659 – 668

Het verschil tussen een onderschikkende conjunctie
en een verbindend adverbium 669

Hoofdstuk 17 Preposities - voorzetsels

670 – 734

Definitie prepositie 670

I **Het gebruik van preposities** 671 – 675

II **Alfabetische lijst van preposities, preposities die ook als adverbium of conjunctie voorkomen of die op een speciale manier gebruikt worden** 730 – 733

III **Combinaties met een vaste prepositie** 734

Hoofdstuk 18 De negatie - ontkenning

735 – 771

I **Algemeen gebruik van de negatie** 735 – 747

A *Geen* 736 – 741

B *Niet* 742 – 747

1 Negatie van de persoonsvorm van een
werkwoord in een hoofdzin 744, 745

2 Negatie van andere woorden in een hoofdzin 746

3 Negatie in een bijzijn 747

C Samenvatting 748 – 751

- II Bijzonder gebruik van de negatie 752 – 764**
- A Woorden in plaats van *geen* en *niet* (*nooit, niemand, niets, nergens, noch*) 752 – 756
 - B Woorden naast *geen* en *niet* (*al ... nog geen, nog niet; nog ... geen meer, niet meer; moeten ... hoeven niet, hoeven geen*) 757 – 761
 - C Twee negaties in één zin 762
 - D Ontkennende vraag met ontkennend antwoord 763
 - E *Geen* en *niet* als aansporing 764
- III Het gebruik van *wel* 765 – 771**
- Het gebruik van het woord *wel* om nadruk te leggen op de tegenstelling tot de negatie: *geen-wel; niet-wel; nooit-wel eens; niemand-wel iemand; niets-wel iets; nergens-wel ergens* 765 – 771

Hoofdstuk 19 Zinsbouw - syntaxis 772 – 850

Definitie zinsbouw 772

- I Hoofdzinnen 773 – 828**
- A Hoofdzinnen zonder inversie 773 – 803
 - 1 Subject 774
 - 2 Persoonsvorm 775 – 778
 - 3 Overige zinsdelen 779, 784 – 803
 - a De plaats van het direct object 785 – 791, 793
 - b De onderlinge plaats van *eens, maar, even, al, toch, nog, wel* 792
 - c Tijd, plaats, manier 794 – 796
 - d Prefixen en preposities aan het eind van de zin 797 – 801
 - e De plaats van *ook* in de zin 802
 - f De plaats van *niet* in de zin 803
 - 4 Vormen van andere werkwoorden 780 – 783
 - B Hoofdzinnen met inversie 804 – 819
 - C De *te* + infinitief constructie 820 – 825
 - D Vergelijkingen (*alsof, dan zo ... als, zoals, even ... als, evenals, hoe ... hoe, hoe ... de*) 826 – 828
- II Bijzinnen 829-850**
- A De woordvolgorde in bijzinnen 830 – 838
 - B Het gebruik van bijzinnen 839 – 846
 - C Algemene opmerkingen over bijzinnen 847 – 850

Hoofdstuk 20 Naamvallen - casus 851 – 860

De vier naamvallen in het Nederlands 851

- A De gevallen waarin de naamvallen nog gebruikt worden 853 – 857
 - Tweede naamval (genitief) 853 – 855
 - Derde naamval (datief) en vierde naamval (accusatief) 856, 857

- B Vaste uitdrukkingen met naamvalsuitgangen 858 – 860
Uitdrukkingen met de tweede naamval (genitief) 858, 859
Uitdrukkingen met de derde naamval (datief) 860

Hoofdstuk 21 Homoniemen 861 – 868

Definitie begrip homoniemen 861

dat 862

of 863

als 864

toen 865

dan 866

wat 867

al 868

Aanhangsel 869 – 881

Vervoegingen regelmatige en onregelmatige werkwoorden 869 – 876

Lijsten met onregelmatige werkwoorden 877 – 879

Tijden van het werkwoord met overeenkomstige Latijnse termen 880

Grammaticale termen in Latijn en Nederlands 881

Register 882